

بررسی نقش گمرک ایران در صادرات و واردات (مطالعه موردی گمرک شهید رجائی بندرعباس)

سیداحسان میرجعفری کنجانی (دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی گرایش بین الملل، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد الکترونیکی، گروه مدیریت، تهران، ایران)

* مهناز ربیعی (استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد الکترونیکی، گروه مدیریت، تهران، ایران)

کریم رسولی (معاونت دفتر مطالعات تحقیقات و ظرفیت سازی گمرک جمهوری اسلامی ایران)

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی و تحلیل ابعاد گوناگون نقش گمرک ایران در افزایش یا کاهش صادرات و واردات و مبادلات تجاری انجام گرفته است. داده ها به کمک پرسشنامه ی ساختار یافته گردآوری شد و روش تحقیق بر اساس روش از نوع توصیفی-پیمایشی و علی است. نتایج نشان می دهد بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای خاکی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد. همچنین مشخص گردید که بین سیاست های بین المللی حکومت و افزایش صادرات واردات از گمرک منطقه بندرعباس، رابطه معنی داری وجود دارد. از سوی دیگر مشخص شد که روابط حسنه ایران با کشورهای منطقه می تواند منجر به افزایش صادرات واردات از گمرک بندرعباس شود. یافته ی دیگر این بود که بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای آبی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد. در نهایت اثبات شد که وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای هوایی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد.

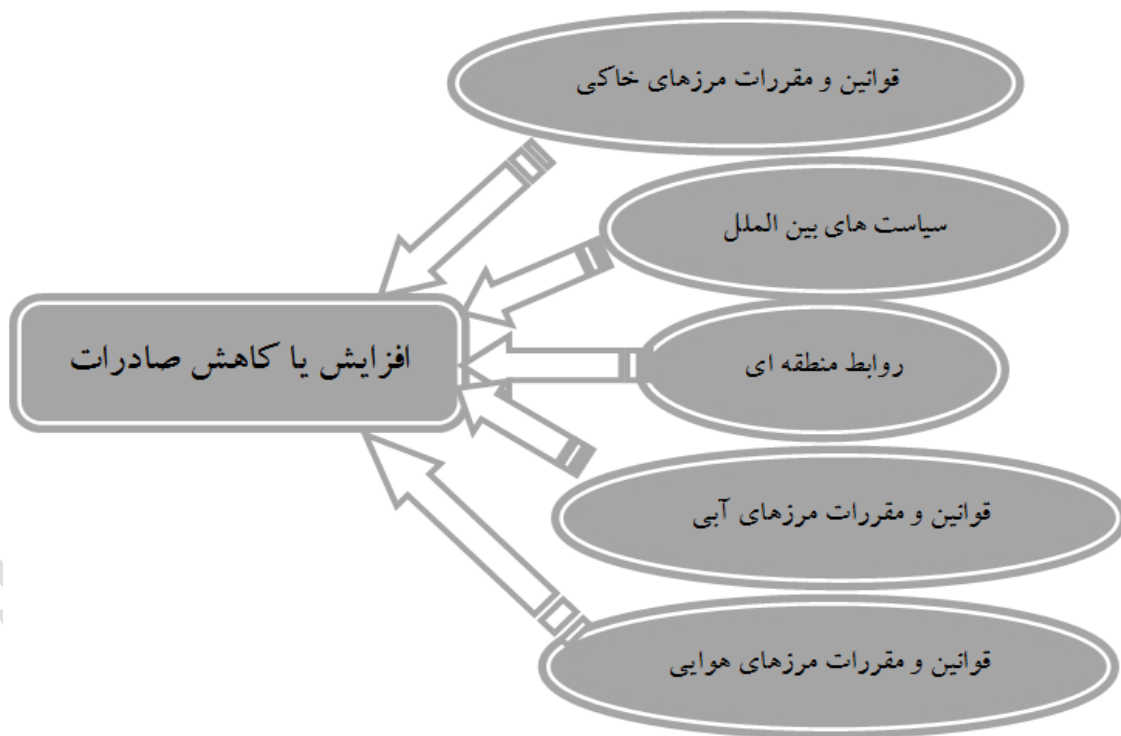
واژگان کلیدی: صادرات، واردات، مرز آبی، مرز خاکی، مرز هوایی، گمرک شهید رجایی.

* نویسنده مسئول

بیان مسأله

رشد اقتصادی که از مباحث عمده اقتصادی برای همه کشورها به خصوص کشورهای در حال توسعه میباشد با رشد صادرات رابطه مستقیم دارد (آلرفای^۱، ۲۰۱۰). افزایش صادرات منجر به افزایش تقاضای کل و در نتیجه افزایش تولید و سرمایه گذاری شده و به واسطه تولید بیشتر برای بازار جهانی به جای تولید تنها برای تقاضا و نیاز داخلی با انتقال منابع از بخشهای کم بازده به بخشهایی با بازده بیشتر منجر به تخصیص بهینه منابع و رشد بهره وری میگردد. از طرفی به دلیل فشارهای رقابتی در بازارهای جهانی، استفاده از تکنولوژیهای برتر و نوین و رعایت استانداردهای بین المللی را اجتناب ناپذیر می سازد. لذا برنامه ریزی در راستای رشد صادرات علاوه بر فراهم نمودن رشد اقتصادی کشور میتواند نقش به سزایی در توسعه و توانمند سازی شرکتهای و ورود آنها به بازارهای جهانی داشته باشد (مقررات صادرات و واردات، ۱۳۹۰). پژوهش ها نشان می دهند با کاهش هزینه های تجاری، از جمله تعرفه و هزینه حمل و نقل، بهره وری بدلیل تخصیص مجدد فعالیت ها در صنعت افزایش می یابد و همزمان بنگاه ها به صادرکننده تبدیل می شوند و یا صادرات خود را افزایش می دهند و در غیر این صورت از بین می روند. بنگاه های صادرکننده بهره وری بالاتری دارند، بزرگترند و احتمال بقای آن ها از بنگاه های غیرصادرکننده بیشتر است (ینسن و اسکات، ۲۰۱۰)؛ (میلتر، ۲۰۰۹). از طرف دیگر محاسبه و بحث در کثکث های قیمتی در صادرات و واردات از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. رمز موفقیت افزایش صادرات و واردات، قدرت رقابت قیمتی صادرکنندگان در بازارهای جهانی است. صادرات در نتیجه رشد اقتصادی کشور واردکننده، یا رقابت صادرکنندگان با رقبای خود بر سر قیمت افزایش می یابد (برنارد، ۲۰۱۰). همانطور که در قانون سیاستهای اصل ۴۴ قانون اساسی نیز پیش بینی شده است باید به گونه ای برنامه ریزی شود تا پایان سال ۲۰۲۰ سهم تعاون به ۲۵٪ اقتصاد کشور برسد این خواسته محقق نمی شود مگر اینکه حداقل بیست و پنج درصد از تولید، سرمایه گذاری، صادرات، بازارهای مالی و پولی، اشتغال و.... توسط این بخش محقق و مدیریت شود (اداره کل صادرات و واردات، ۱۳۹۰). حساسیت و اهمیت صادرات کالا و خدمات برای کشورها موجب شده است تا کشورها ابزارها و عوامل موثر در آن را شناسایی و در جهت توسعه صادرات تلاش نمایند. در این راستا خدمات گمرکی از عوامل مؤثر در توسعه صادرات کالا و خدمات می باشند. بنابراین فرضیات پژوهشی به صورت زیر خواهد بود:

۱. بین قوانین و مقررات مرزهای آبی گمرک ایران (گمرک شهید رجایی بندر عباس) و افزایش یا کاهش صادرات واردات رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.
۲. بین قوانین و مقررات مرزهای خاکی گمرک ایران (گمرک شهید رجایی بندر عباس) و افزایش یا کاهش صادرات واردات رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.
۳. بین قوانین و مقررات مرزهای هوایی گمرک ایران (گمرک شهید رجایی بندر عباس) و افزایش یا کاهش صادرات واردات رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.
۴. بین سیاست های بین المللی گمرک ایران که تابع سیاست های گمرک ایران است) و افزایش یا کاهش صادرات واردات رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.
۵. بین روابط منطقه ای گمرک ایران (گمرک شهید رجایی بندر عباس) و افزایش یا کاهش صادرات واردات رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

مدل مفهومی پژوهش

پیشینه‌ی پژوهش

تیلور^۱ (۲۰۰۹)، در اقتصاد برزیل پیوندهای حاصل از اشتغال صادرات را اندازه‌گیری و مورد تأکید قرار داده است و بر هدایت جهت‌گیری‌ها در عرصه سیاست‌های اقتصادی به سمت فعالیت‌های صادراتی تأکید میکند. از نظر تیلور استفاده از مزیت نیروی کار فراوان در کشورهای فقیر و در حال توسعه به ویژه در امر صادرات تا حدود زیادی میتواند بحران بیکاری این کشورها را از میان بردارد. وی در تحلیل خود بر حذف انحراف قیمت عوامل تولید و زمینه رقابتی شدن تولید در راهبرد تشویق صادرات و تخصیص کارآمد منابع تأکید دارد. پژوهش ادواردس^۲ (۲۰۰۹) در صنایع کارخانه‌ای بنگلادش نشان داده است که منشأ نرخ رشد اقتصادی نوزده ممیز بیست و نه صدم درصد حاصل از تقاضای داخلی در اقتصاد این کشور در صادرات است. پودار^۳ (۲۰۱۰) در پژوهش خود به بررسی روابط سیاسی در بین دو کشور مورد هدف پرداختن نتایج مطالعات آنان نشان داد که در صورتی که روابط سیاسی و به نوعی اصول نظامی و سیاسی حاکم بر حاکمیت دو کشور در راستای اصول یک دیگر باشد روابط داد و ستد و مبادلات بین المللی بین آن‌ها نیز رواج بیشتری خواهد داشت. آلماس و همکارانش (۲۰۱۲)، در پژوهش‌های خود یکی از مهم‌ترین عواملی را که نقش اساسی در افزایش مبادلات بین المللی در سطوح جهانی را دارد گمرک عنوان نمود. در این راستا سیاست‌ها و قوانین بین المللی را مهم‌ترین عامل کاهنده و یا سوق دهنده بین کشورها بیان نمودند. شوم (۲۰۱۰)، در مطالعات خود به این مهم دست یافت که قوانین و مقررات مرزهای خاکی و آبی در سطوح بین المللی می‌تواند نقش اساسی در عملکرد گمرک و سطح بهره‌وری آن در کشور ایفا نماید. گوتس (۲۰۰۴)، در مطالعه‌ای در بین ۱۵ کشور با بالاترین حجم مرادوات بین المللی در سال ۲۰۰۴ دریافت که از دیدگاه کارشناسان آن‌ها آنچه که می‌تواند نقش اساسی در افزایش مبادلات بین المللی را در پی داشته باشد، سیاست‌های حاکم بر مبادلات بین المللی کشور است. همچنین حسام‌الدین موسوی (۱۳۹۳) بررسی تبیین میزان صادرات واردات از طریق سفارشی‌سازی خدمات در اداره کل بنادر و دریانوردی استان گیلان، روش تحقیق از نوع توضیفی و همبستگی بوده و روش گردآوری داده‌ها میدانی و ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه می‌باشد. نتایج تحقیق نشان داد که با ۹۶٪ سطح اطمینان بین سفارشی‌سازی خدمات و میزان صادرات واردات ارتباط وجود دارد. کاظم زاده (۱۳۹۳) تاثیر ساختار سازمانی بر میزان صادرات واردات از دیدگاه مشتریان اداره کل بنادر و دریانوردی استان گیلان، روش تحقیق از نوع توضیفی و همبستگی بوده و روش گردآوری داده‌ها میدانی و ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه می‌باشد، نتیجه اینکه هرچه ساختار سازمانی به سمت ارگانیک تمایل داشته باشد میزان صادرات واردات افزایش می‌یابد. پیراسته و صامتی (۱۳۹۰)، با استفاده از یک مدل پانل آماری سهم صادرات هر زیر بخش را برای ۸۱۸ مشاهده برای متغیرهای مختلف در هر معادله، از جمله درصد کالاهای دارای مهر استاندارد، سهم مواد اولیه و لوازم بسته‌بندی خارجی، هزینه‌های تحقیق و توسعه، بهره‌وری نیروی کار، ستانده صنعت، نرخ ارز، مزیت نسبی آشکار، نسبت کارگران غیر ماهر به کل شاغلان و درصد

۱ . Tilveer
 ۲ . Edwards
 ۳ . Poddar

کارگاه های صنعت با مدیریت بخش خصوصی برازش کرده اند. نتایج آن ها نشان می دهد هزینه های تحقیق و توسعه تأثیر مثبت بر سهم صادرات هر بخش داشته، در حالی که بهره وری نیروی کار تأثیر منفی بر آن دارد. به علاوه هر چه سهم بنگاه ها با مدیریت خصوصی افزایش می یابد، سهم صادراتی کاهش می یابد. یکتا و اشرفی (۱۳۸۵)، صادرات صنایع نه گانه را بطور جداگانه هر کدام با تصریح جداگانه متغیرهای توضیحی بر روی تولید ناخالص به تفکیک صنایع نه گانه، حاشیه نرخ ارز، واردات واسطه ای و نرخ ارز بازار آزاد برازش کرده و واکنش هر بخش به نرخ ارز بازار آزاد را متفاوت و بعضاً با فاصله بسیار زیاد از یکدیگر برآورد کرده است. او نرخ تعرفه را نیز در مدل وارد کرده اما تأثیر آن را بر صادرات بی معنی یافته است.

روش پژوهش

روش اجرای این تحقیق بر اساس روش، از نوع توصیفی-پیمایشی و علی است. همچنین جامعه آماری پژوهش حاضر، کارکنان و کارشناسان گمرک شهید رجائی شهر بندر عباس می باشد که این عدد ۴۹۰ نفر می باشد. به منظور تخمین حجم نمونه ی آماری در سطح اطمینان $(1-\alpha)$ داریم:

$$d = z_{\alpha/2}$$

که برای برآورد میانگین چنین خواهد بود:

$$d = z_{\alpha/2} (\sigma / \sqrt{n})$$

اگر این معادله را بر حسب مجهول n حل کنیم خواهیم داشت:

$$n = \frac{N \times z^2_{\alpha/2} (p - q)}{(N - 1)d^2 - z^2_{\alpha/2} (p - q)} \approx 215$$

$$z^2_{\alpha/2} = (1.96)^2$$

$$p = 0.50$$

$$q = 0.50$$

$$d^2 = (0.05)^2$$

در این پژوهش پرسشنامه ها از طریق نمونه گیری تصادفی ساده (در دسترس) توزیع گردید. پرسشنامه پژوهش مشتمل بر ۱۲ گویه به شرح جدول زیر می باشد.

متغیرها و شماره گویه های پرسشنامه

ردیف	متغیر مورد سوال	شماره گویه های پرسشنامه
۱	قوانین و مقررات مرزهای خاکی	۱-۲
۲	سیاست های بین الملل	۳-۴
۳	روابط منطقه ای	۵-۶
۴	قوانین و مقررات مرزهای آبی	۷-۸
۵	قوانین و مقررات مرزهای هوایی	۹-۱۲

از سوی دیگر ضرایب مربوط به سنجش پایایی پرسشنامه در جدول زیر نشان داده شده است.

ضرایب مربوط به آلفای کرونباخ

ردیف	سازه های مورد سنجش	مقدار ضریب آلفای کرونباخ
۱	قوانین و مقررات مرزهای خاکی	۰/۸۸۴
۲	سیاست های بین الملل	۰/۷۲۹
۳	روابط منطقه ای	۰/۷۹۰
۴	قوانین و مقررات مرزهای آبی	۰/۷۸۴
۵	قوانین و مقررات مرزهای هوایی	۰/۹۰۸
	کل پرسشنامه	۰/۹۳۸

تجزیه و تحلیل داده ها

به منظور تجزیه و تحلیل داده های آماری پژوهش حاضر، ابتدا اطلاعات حاصل از پرسشنامه ها استخراج و در جدول مادر تنظیم شد، سپس کلیه اطلاعات با استفاده از کامپیوتر و از طریق نرم افزارهای SPSS و LISREL مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. اطلاعات مربوط به جنسیت پاسخ گویان به شرح زیر استخراج گردید که در نتیجه آن بیشترین پاسخ دهندگان را مرد تشکیل داده اند. جدول زیر، توزیع پاسخ دهندگان بر مبنای جنسیت آن ها را نشان می دهد.

جنسیت پاسخ دهندگان

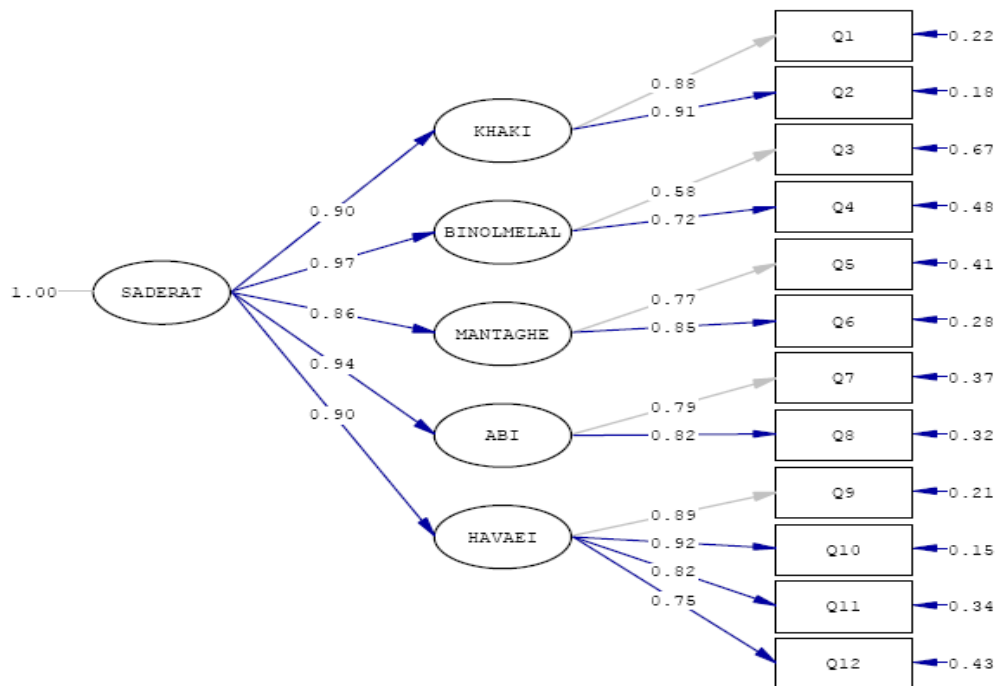
جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۱۵۹	۷۴
زن	۵۶	۲۶
جمع	۲۱۵	۱۰۰

اطلاعات مربوط به وضعیت تحصیلات پاسخ دهندگان به شرح زیر استخراج گردید که در نتیجه آن بیشتر پاسخ دهندگان را افراد لیسانس تشکیل داده‌اند. جدول زیر توزیع پاسخ دهندگان بر مبنای وضعیت تحصیلی آن‌ها را نشان می‌دهد.

سطح تحصیلات پاسخ دهندگان

تحصیلات	فراوانی	درصد
دیپلم	۷۸	۳۶
فوق دیپلم	۵۶	۲۷
لیسانس	۷۲	۳۳
فوق لیسانس و بالاتر	۹	۴
جمع	۲۱۵	۱۰۰

به منظور تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه های تحقیق از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شده است. مدل‌یابی معادلات ساختاری از جمله مدل‌های آماری برای بررسی روابط خطی بین متغیرهای مکنون (مشاهده نشده) و متغیرهای آشکار (مشاهده شده) است. از طریق این فنون است که پژوهشگران می‌توانند ساختارهای فرضی را، که به گونه کلی مدل (و با دقت کمتری) مدل‌های علی نامیده می‌شود، رد یا انطباق آنها با داده‌های غیرآزمایشی تایید کنند (هومن، ۱۳۸۷، ۲). در نمودار زیر، مدل استاندارد که با استفاده از نرم افزار لیزرل بدست آمده، نشان داده شده است.

Chi-Square=136.17, df=49, P-value=0.00000, RMSEA=0.087

با توجه به مطالب فوق جهت ارزیابی برازش مدل این تحقیق از شاخص‌هایی همچون کای دو بر درجه آزادی (χ^2/df)، آماره شاخص ریشه میانگین مجذور خطا (RMSEA)، P-Value، استفاده شده است. جذر برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA)، این اندازه که به صورت اعشاری گزارش می‌شود، مبتنی بر پارامتر غیر مرکزی ۲ است. این شاخص برای مدل‌های خوب برابر با ۰/۰۵ یا کمتر است. مدل‌هایی که RMSEA آن‌ها ۰/۱۰ یا بیشتر باشد، برازش ضعیفی دارند (همان منبع؛ ۴۲). یکی دیگر از شاخص‌های عمومی برای به حساب آوردن پارامترهای آزاد در محاسبه شاخص برازش، کای اسکوتر بهنجار یا نسبی است که از تقسیم ساده مقدار کای اسکوتر بر درجه آزادی مدل محاسبه می‌شود که اغلب مقادیر بین ۲ تا ۳ را برای این شاخص قابل قبول می‌دانند با این حال دیدگاه‌ها در این باره متفاوت است. در پژوهش حاضر مقدار محاسبه شده برای شاخص RMSEA برابر با ۰/۰۸۷ و برای شاخص‌های $GFI=0.91$ ، $NFI=0.97$ و $CFI=0.98$ و $\chi^2/df=2.788$ می‌باشد که حکایت از قابل قبول بودن مدل پژوهش دارد.

۱. Root Mean Square Error of Approximation

۲. Non centrality Parameter

شاخص های ارائه شده و مقایسه آن با مقدار مطلوب برای یک مدل برازش یافته، نشان از برازش مناسب مدل دارد. نکته قابل توجه در برازش مدل این است که، در حالیکه برازش مدل ساختاری آن مدل را تایید می کند، هرگز ثابت نمی کند که آن مدل، یگانه مدل معتبر است. جدول زیر، خلاصه ی یافته های پژوهش را نشان می دهد.

جدول فرضیه - نتیجه

نتیجه	آماره T	ضریب استاندارد محاسبه شده	فرضیات
مورد حمایت	۱۴/۳۵	۰/۹۰	بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای خاکی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد.
مورد حمایت	۹/۰۱	۰/۹۷	بین سیاست های بین المللی حکومت و افزایش صادرات واردات از گمرک منطقه بندرعباس، رابطه معنی داری وجود دارد.
مورد حمایت	۱۱/۰۷	۰/۸۶	بین روابط حسنه ایران با کشورهای منطقه و افزایش صادرات واردات از گمرک بندرعباس، رابطه معنی داری وجود دارد.
مورد حمایت	۱۳/۰۵	۰/۹۴	بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای آبی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد.
مورد حمایت	۱۴/۸۰	۰/۹۰	بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای هوایی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

فرضیه اول به این صورت ارائه شده بود: بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای خاکی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد؛ با توجه اطلاعات مطرح شده در فصل چهارم، فرضیه مذکور تایید گردیده است. بنابراین می توان نتیجه گرفت که بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای خاکی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد. بدون تردید قوانین و مقررات حاکم بر فضای

کسب و کار، نقش مهمی در رونق این فضا دارد. از آنجایی که بخش قابل توجهی از تبادلات تجاری در سطح خرد از طریق مرزهای خاکی (زمینی) اتفاق می افتد بنابراین کاملاً منطقی به نظر می رسد که هرچقدر قوانین گمرکی حاکم بر این مرزها تجارت را تسهیل کند، رونق تجاری منطقه توسعه پیدا خواهد نمود. این یافته با نتایج بررسی های ناصری و فراستخواه (۱۳۸۹) نیز مطابقت دارد. فرضیه دوم بیان می کند که بین سیاست های بین المللی حکومت و افزایش صادرات واردات از گمرک منطقه بندرعباس، رابطه معنی داری وجود دارد. بررسی های آماری از این فرضیه ی پژوهشی حمایت نشان داده اند؛ در نتیجه می توان مطرح نمود که بین سیاست های بین المللی حکومت و افزایش صادرات واردات از گمرک منطقه بندرعباس، رابطه معنی داری وجود دارد. اصولاً اتخاذ و حفظ روابط حسنه با کشورهای مختلف دنیا می تواند زمینه ی تجارت آسان و کم هزینه تر را فراهم آورد. می دانیم که در دنیای پرقابله امروز بدون روابط مثبت و سازنده با کشورهای گوناگون نمی توان به روابط بازرگانی با آنها امید داشت و در پی آن تولید داخل فقط می بایست به مصرف داخلی برسد که این خطری بزرگ به نظر می رسد. می توان مشاهده نمود که این ایده با یافته های پیراسته و صامتی (۱۳۹۰)، شوم (۲۰۱۰)، پودار (۲۰۱۰) و آلماس و همکاران (۲۰۱۲) همراستایی دارد. فرضیه سوم عنوان می کرد که بین روابط حسنه ایران با کشورهای منطقه و افزایش صادرات واردات از گمرک بندرعباس، رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به اهمیت موضوع، این به عنوان یک فرضیه ی پژوهشی مستقل در نظر گرفته شد تا بررسی های دقیقی روی آن انجام بگیرد. تجزیه و تحلیل آماری نظرات تمامی کارشناسان و متخصصان تایید کننده ی این مطلب بود که بین روابط حسنه ایران با کشورهای منطقه و افزایش صادرات واردات از گمرک بندرعباس، رابطه معنی داری وجود دارد. اهمیت نقش روابط با کشورهای همسایه از آنجا روشن تر می شود که تمامی تبادلات بازرگانی یک کشور با مقاصد تجاری بین المللی از مسیر کشورهای همسایه می گذرد؛ ضمن آنکه معمولاً کشورهای همسایه به لحاظ نزدیکی فرهنگی و جغرافیایی، جزء بهترین و کم هزینه ترین بازارها شناخته می شوند. علاوه بر این توضیحات لازم به ذکر است که یافته ی اخیر با نتایج مطالعات پیراسته و صامتی (۱۳۹۰)، شوم (۲۰۱۰) و پودار (۲۰۱۰) همخوانی دارد. فرضیه چهارم مدعی بود بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای آبی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد. روی این فرضیه بررسی های میدانی و در نهایت تحلیل های آماری انجام گرفت. همانطور که در فصل چهارم نیز مشاهده می گردد، تجزیه و تحلیل های آماری موید این فرضیه بوده اند. بنابراین می توان اظهار داشت که بین وضع مقررات مربوط

به تسهیل تجارت در مرزهای آبی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به موقعیت جغرافیایی گمرک شهیدرجایی، تبادل کالا از مرزهای آبی این گمرک بخش مهمی از کل تبادلات را به خود اختصاص می دهد. بنابراین قوانین حاکم بر این گمرک در زمینه ی تجارت دریایی می تواند نقش قابل توجهی در توسعه ی تجارت داشته باشد. اختر (۱۳۸۹)، گوهریان و همکاران (۱۳۹۰) و همچنین میرابی و همکارانش (۱۳۹۲) نیز در مطالعات خود، ایده های مشابهی مطرح نموده بودند. این فرضیه بیان می داشت که بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای هوایی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد. بررسی های انجام گرفته روی داده های مربوط به این فرضیه نشان از حمایت بالا از آن دارد؛ بنابراین می توان نتیجه گرفت که بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای هوایی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد. این ایده با مطالعات ناصری و فراستخواه (۱۳۸۹) و نیز میرابی و همکارانش (۱۳۹۲) همراستایی دارد.

با توجه به این که مشخص شد بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای خاکی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد بنابراین پیشنهاد می شود قوانین و مقررات حاکم بر مرزهای خاکی گمرک شهید رجایی به گونه ای باشد تا حداکثر سهولت را برای بازرگانان داخلی مهیا نماید. در این راستا ممکن است برخی اصلاحات در زمینه ی قوانین قبلی یا تقنین برخی مقررات جدید لازم به نظر برسد. از سوی دیگر با توجه به دومین نتیجه ی این تحقیق می توان این نکته را مدنظر قرار داد که با اتخاذ سیاست های مبتنی بر توسعه ی روابط حسنه ی بین المللی می توان کمک شایانی به توسعه ی تجارت کشور نمود. علاوه بر این پیشنهاد می شود با توجه به ظرفیت عظیم تجارت با کشورهای منطقه، روابط مناسب و پایداری با این کشورها برنامه ریزی شود تا بتوان تحرک مناسبی به کسب و کار و درنهایت، تجارت بین الملل شرکت های ایرانی بخشید. همچنین ضروری به نظر می رسد مقررات حاکم بر تبادلات تجاری که از طریق مرزهای آبی و نیز مرز هوایی می باشند، به منظور تسهیل تجارت از این مرزها مورد بازنگری قرار گرفته و روزآمد شوند؛ به گونه ای که مانعی برای صادرات کالاها و خدمات ایرانی نبوده و انگیزه ی فعالان کسب و کار را مضاعف نماید.

منابع

۱. اختر، شبیر، (۱۳۸۹)، بازاریابی جهانی، حسن اسماعیل پور، محسن نجفیان، تهران، نگاه دانش.
۲. اداره کل مقررات صادرات و واردات، مقررات صادرات و واردات و جداول ضمیمه آن، براساس سیستم هماهنگ شده توصیف و کد گذاری های کالا، (مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی)، تهران (۱۳۹۰).
۳. آرام، احمد (۱۳۹۰)، بازاریابی و بازار شناسی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
۴. آرمسترانگ، گری و کاتلر، فیلیپ، اصول بازاریابی، دکتر علی پارسایان، ج دوم، تهران، جهان نو، ۱۳۸۰ ش.
۵. بابایی زکلیکی، محمد علی، بازاریابی بین المللی، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، ۱۳۸۶ ش.
۶. پر مه، زور ار؛ میر عبداله، حسینی و حمیدرضا، محبی (۱۳۸۸)، صادرات، ظرفیت های صادراتی و بازارهای هدف زعفران پژوهشنامه بازرگانی، مؤسسه مطالعات صادرات ایران پژوهشهای بازرگانی، تهران،
۷. پورتال سازمان گمرک تهران، (۱۳۹۴)
۸. پیراسته، محمد جواد و فاطمه، صامتی (۱۳۹۰)، بررسی صادرات ایران، فصلنامه اقتصاد، شماره ۲۳، پاییز ۱۳۸۹.
۹. حسینی کیا، سید تقی و زری باف، مهدی (۱۳۹۲)، مدیریت بازار جهانی (علمی کاربردی جدید)، تهران، گسترش علوم پایه.
۱۰. حسینی، عبدالله (۱۳۸۸)، سیاست تجاری کشاورزی ایران و تعیین معادل تعرفه ای واردات محصولات آن بازرگانی، مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، سال هشتم، شماره ۳۲، پاییز ۱۳۸۸، تهران.
۱۱. خاکی، غلامرضا (۱۳۸۲)، «روش تحقیق با رویکردی بر پایان نامه نویسی»، انتشارات بازتاب، چاپ اول.
۱۲. رضایی نژاد، عبد الرضا (۱۳۸۹) مدیریت بازار جهانی (بازاریابی بین المللی)، تهران، مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی.
۱۳. سعیدی نیا، محمد (۱۳۹۰)، بررسی تحولات شکل گیری گمرک، ماهنامه دنیای اقتصاد، شماره ۲۴.
۱۴. شولتس، ویلیام جی، بازاریابی، محمد علی اربابی، تهران، انتشارات مؤسسه عالی حسابداری، ۱۳۴۷ ش.
۱۵. شهریاری، زهرا، طرحها و استراتژی های بازاریابی صادرات (کتابی آموزشی برای علاقمندان به امور صادرات)، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۸۱ ش.
۱۶. شهریاری، عمادالدین (۱۳۹۱)، بازاریابی بین المللی، تهران، پازنگ.
۱۷. ظهوری، قاسم، (۱۳۷۸)، «کاربرد روش های تحقیق علوم اجتماعی در مدیریت»، انتشارات مدیر، تهران، چاپ اول.
۱۸. عزیزی، مریم (۱۳۹۰)، مطالعه ساختار بازار جهانی و تعیین بازارهای هدف زعفران ایران، مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی،
۱۹. کمیجانی، حسین (۱۳۸۹)، مقررات دسترسی به بازار محصولات کشاورزی در موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت و اثرات آن مؤسسه پژوهشهای برنامه ریزی، «بر اقتصاد کشاورزی ایران و اقتصاد کشاورزی. تهران. ۱۳۸۹.
۲۰. کیگان، وارن (۱۳۸۹)، مدیریت بازاریابی جهانی، عبد الحمید ابراهیمی، تهران، دفتر پژوهشهای فرهنگی.
۲۱. گوهریان، محمد ابراهیم و عاصمی، محمد منصور (۱۳۹۰)، مدیریت فروش در صادرات، تهران، ترمه.
۲۲. مرادیان، مازیار (۱۳۹۰) بررسی وضعیت کسب و کار و نحوه بازاریابی شرکت های کوچک، فصلنامه مدیریت شماره ۸ ص ۱۹.

۲۳. منصوری، ناصر و حاجی عزیزی، علی (۱۳۸۹)، قوانین گمرک جمهوری اسلامی ایران. نشر نی
۲۴. ناصری، محمد؛ فراستخواه، صابر (۱۳۸۹)، بررسی مهم ترین قوانین و تبصره های صادرات ایران (نگاهی اجمالی) به منظور مدیریت صحیح، ماهنامه مدیریت، شماره ۱۲- ص ۳۴-۴۱.
۲۵. هومن، حیدرعلی، (۱۳۸۴)، «مدل یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار لیزرل»، انتشارات سمت، چاپ اول.
۲۶. یکتا، صابر، علی، اشرفی (۱۳۸۵)، شناسایی رابطه بین صادرات و نقش آن در تولید ناخالص داخلی، ماهنامه دنیای اقتصاد، شماره ۱۲۰- ص ۱۵.
۲۷. Adams, C. A., Whelan, G. (۲۰۰۹). Conceptualising Future Change in Corporate Sustainability Reporting. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, ۲۲ (۱), ۱۱۸-۱۴۳.
۲۸. Alrefaei, A., Altahat, M., Jalham, I., A system Dynamic Approach To Reduce Total Inventory Cost In A Airline Fueling System., *World Congree of Engineering ., London., Vol۱, (۲۰۱۰).*
- Heterogeneous Firms, ۲۹. Bernard, A.B., J. B. Jensen & P.K. Schott (۲۰۱۰); "Falling Trade Costs, Economic Research (NBER). and Industry Dynamics", National Bureau of
۳۰. Brehmer, B., Dynamic Decision Making, Human Control of Complex Systems, *Actapsychological (۸۱), (۲۰۱۰).*
- on the ۳۱. Bustos, P. (۲۰۱۱); Trade Liberalization, Exports, and Technology Upgrading: Evidence ۱۰۱, no. ۱, pp. ۳۰۴- Impact of Mercosur on Argentinean Firms, *American Economic Review*, vol. ۳۴۰
- Structure in Industry Wage ۳۲. Chor-Ching, and B.S. Javorcik (۲۰۱۲); "Trade Protection and Poland", *NBER Working Paper*, ۱۱۱۴۳.
- Policy, ۳۳. Fagerberg, J. (۲۰۱۰); "Technology and Competiveness", *Oxford Review of Economic vol. ۱۲, pp. ۳۹-۵۱.*
- Jonkoping ۳۴. Gerdne, Therese (۲۰۱۲); The Importance of Human Capital in Export Performance, *International Business School, Jonkoping University.*
۳۵. Guest, D. (۲۰۰۴); Flexible employment contracts, the psychological contract and employee outcomes: an analysis and review of the evidence, vol. ۵-۶, ۱-۱۹.
۳۶. Hall, J., Scobie, G. M. (۲۰۱۱); The Role of R&D in Productivity Growth: The Case of no. ۰۶/۰۱. *Agriculture in New Zealand: ۱۹۲۷ to ۲۰۰۱, New Zealand Treasury Working Paper,*

۳۷. Marco, M., Dieter, R., A System Dynamic Approach To Value Based Complaint Management Including Repurchase Behavior And Worth Of Mouth., ۱۸th European Conference of Information System, (۲۰۱۰).
۳۸. Marliin, A.B., J. B. Jensen & P.K. Schott (۲۰۱۰); "Falling Trade Costs, Heterogeneous Firms, and Industry Dynamics", National Bureau of Economic Research (NBER).
۳۹. Porter, M.E., Competitive Strategy, Free Press, Newyork, (۲۰۱۳).
۴۰. Pruyt, E., Hamarat, C., The Concerted Run on the DSB Bank: An Exploratory System Dynamics Approach., Korea., ۱۸th International Conference of the System Dynamics Society, (۲۰۱۰).
۴۱. Schumpeter, Joseph A. (۲۰۰۳), Capitalism, Socialism and Democracy, London and New York: Srinivasan, T. N. & Jagdish Bhagwati Taylor & Francis e-Library.
۴۲. Scout.G (۲۰۱۰); "Measuring the Dynamic Gains form Trade", The World Bank Economic Review, ۱۵ (۳).
۴۳. Warner, D. and M. Kreinin (۲۰۱۰). "Determinants of International Trade Flow", Review of Economics and Statistics, ۶۵. Yelwa, M. & K. O. Diyoke (۲۰۱۳), "An Empirical Investigation of Export-Led Growth amongst Some Selected ECOWAS Countries: An Alternative to FDI?", European Journal of Management Sciences and Economics, Vol. ۱, No. ۱, PP. ۳۰-۴۸.